

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FILOZOFSKA FAKULTETA  
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MATEJA LOVREČIČ

**Slovenščina kot drugi jezik v gimnazijah z italijanskim  
učnim jezikom na narodno mešanem območju  
slovenske Istre**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FILOZOFSKA FAKULTETA  
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MATEJA LOVREČIČ

**Slovenščina kot drugi jezik v gimnazijah z italijanskim  
učnim jezikom na narodno mešanem območju  
slovenske Istre**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Nataša Pirih Svetina

Ljubljana, 2015

## ZAHVALA

*Zahvaljujem se mentorici, doc. dr. Nataši Pirih Svetina, za vsa mnenja in strokovne nasvete, ki so mi bili v pomoč pri nastajanju diplomskega dela.*

*Posebne zahvale namenjam tudi učiteljicama slovenščine kot drugega jezika, Elen Zrinski in Vesni Vlahovič, za sodelovanje in predstavitev delovanja pouka v gimnazijah z italijanščino kot učnim jezikom.*

*Iskrene zahvale tudi moji družini, ki me je podpirala v času študija in mi stala ob strani, predvsem očetu, ki je danes, tako kot do sedaj, moja opora in zavetje. Hvala tudi moji »posvojeni« slovenistični družini, Manca in Katka, brez vajinih nasvetov in pomoči danes ne bi bila tu, kjer sem.*

*Mama, to je zate.*

## IZVLEČEK

V diplomskem delu so predstavljeni način in pripomočki, predpisani za poučevanje slovenščine kot jezika okolja na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre. Predstavljeno je opravljanje mature iz slovenščine kot drugega jezika in kako se teorija preslika v prakso, stanje na posameznih gimnazijah (Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper, Gimnazija Antonio Sema Piran in Srednja šola Pietro Coppo Izola), način poučevanja in učbeniki ter prilagoditve, ki se jih učiteljici na omenjenih srednjih šolah poslužujeta, priprava na maturo in problemi, s katerimi se pri poučevanju soočata. Poskušala sem razložiti, zakaj se dijaki odločajo za slovenščino na maturi, s kakšnimi problemi se ob tem soočajo in najti možne rešitve, ki bi, tako učiteljicam kot dijakom, olajšale poučevanje/učenje slovenščine kot drugega jezika/jezika okolja. Podatke, ki so predstavljeni v nalogi, sem pridobila pri pogovoru z učiteljicama, pri čemer sem si pomagala z vnaprej pripravljenimi vprašanji.

Ključne besede: Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, slovenščina kot jezik okolja, slovenščina kot drugi jezik, slovenščina na maturi, poučevanje na narodno mešanem območju slovenske Istre, učbeniki, pouk književnosti, pouk jezika, drugi jezik, tuji jezik, prvi jezik.

## ABSTRACT

The main goal of the dissertation is to present the manner and the devices that are prescribed for teaching Slovene as the language of the environment in Italian high schools in Slovene Istria. These schools have mixed nationalities - Slovene and Italian. Considering Slovene is their second native language, I will do a research on pupils' performance at the matura exam and I will examine how this functions in reality. I will describe the conditions at different grammar schools (Gian Rinaldo Carli Gymnasium, Antonio Sema Gymnasium and Pietro Coppo high school), teaching techniques, textbooks, and consider the adjustments the teachers have to resort to, the preparation of pupils for the matura exam, and problems that go along. I will try to explain why pupils choose Slovene language for the matura exam, the difficulties that arise from this choice, and find possible solutions to improve teaching and learning of Slovene as the second language.

Key words: The Italian study language Gymnasium on a nationally mixed area of the Slovene Istria, Slovene as the second language, Slovene as the language of the environment, Slovene language on the matura exam, teaching in a nationally mixed area of the Slovene Istria, the textbooks, the Literature class, the Language class, second language, foreign language, first language.

## Kazalo

ZAHVALA.....	3
IZVLEČEK .....	4
ABSTRACT .....	4
1. UVOD .....	8
2. POJMI PRVI, DRUGI IN TUJI JEZIK TER JEZIK OKOLJA.....	9
3. GIMNAZIJE Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM V SLOVENSKI ISTRI.....	10
3.1. GIMNAZIJSKI MODEL – PRIMERJAVA.....	12
3.2. HISTORIČNO OZADJE GIMNAZIJ Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM .....	14
3.3. SLOVENŠČINA NA MATURI.....	16
4. GRADIVO ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI JEZIK NA OBMOČJU SLOVENSKE ISTRE.....	19
4.1. JEZIKOVNI POUK.....	19
4.2. KNJIŽEVNI POUK.....	19
5. POUČEVANJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA POSTAVLJENO V PRAKSO .....	21
5.1. GIAN RINALDO CARLI .....	21
5.1.1. UČENJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA/JEZIKA OKOLJA .....	22
5.1.2. POUK KNJIŽEVNOSTI.....	23
5.1.3. JEZIKOVNI POUK .....	25
5.1.4. SLOVENSKI JEZIK NA MATURI .....	26

5.2. GIMNAZIJA ANTONIO SEMA PIRAN in SREDNJA ŠOLA PIETRO COPPO IZOLA.....	27
5.2.1. UČENJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA/JEZIKA OKOLJA.....	27
5.2.2. POUK KNJIŽEVNOSTI.....	28
5.2.3. JEZIKOVNI POUK .....	28
5.2.4. SLOVENŠČINA NA MATURI.....	29
6. POVZETEK .....	31
7. VIRI IN LITERATURA .....	33
7.2. SPLETNI VIRI:.....	33
8. PRILOGE .....	36
8.1. PRILOGA 1 .....	36
8.2. PRILOGA 2.....	37

## Kazalo tabel

Tabela 1: Pregled števila ur.....	14
Tabela 2: Pregled splošnih ocen in števila dijakov, ki so pristopili k maturi iz slovenščine kot J2 .....	17

## 1. UVOD

Poleg slovenskega jezika sta na območju Republike Slovenije še dva uradna jezika: madžarski v Prekmurju in italijanski na območju slovenske Istre. Območje slovenske Istre ima poseben status narodno mešanega območja, kjer sobivata dva enakovredna si uradna jezika, temu primerno pa je urejen tudi izobraževalni sistem, ki omogoča šolanje tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku.

Na območju delujeta dve vrsti gimnazij: gimnazije s slovenskim učnim jezikom, kjer se italijanščina poučuje kot jezik okolja in gimnazije z italijanskim učnim jezikom s slovenščino kot jezikom okolja. V procesu šolanja je drugi jezik (jezik okolja) na območju slovenske Istre zakonsko predpisan in obvezen. Na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom dijaki opravljajo maturo iz maternega jezika (italijanščine) in iz drugega tujega jezika (kjer imajo možnost opravljanja mature iz slovenščine kot jezika okolja).

V diplomskem delu se bom ukvarjala s primerjavo predpisanega gimnazijskega modela (predvidenega načrta za poučevanje), ki se pojavlja v obeh vrstah gimnazij (slovenskih in italijanskih), preverila bom, kako se teoretični del predpisov za poučevanje slovenščine kot drugega jezika (jezika okolja) izvaja v praksi, kakšni učbeniki se dejansko uporabljajo in s kakšnimi problemi se dijaki in učitelji pri tem srečujejo. Preverila bom, ali se slovenščina na območju slovenske Istre v gimnazijah z italijanščino kot učnim jezikom res poučuje le kot drugi jezik (ali morda tudi kot prvi ali tuji jezik). Zanimalo me bo, ali in zakaj se dijaki odločajo za maturo iz slovenščine kot drugega jezika in ali šolanje na tovrstnih gimnazijah vpliva na izbiro države nadaljevanja študija (Italija ali Slovenija).



## 2. POJMI PRVI, DRUGI IN TUJI JEZIK TER JEZIK OKOLJA

Jezik je za posameznika lahko prvi, drugi, tuji ali jezik okolja.

Jezik lahko usvojimo ali pa se ga naučimo. Pojem učenja je vezan na vodeno, organizirano, načrtno pridobivanje jezika, potek usvajanja jezika pa poteka neorganizirano, spontano in nenačrtno iz okolja in je torej vezan na prvi in drugi jezik. (Pirih Svetina 2005: 8)

Prvi jezik je s stališča posameznika jezik, ki se ga človek začne učiti kot prvega v času, prvi je tudi po pomembnosti in je sredstvo identifikacije z določeno jezikovno in družbeno (narodnostno) skupnostjo. S stališča družbe ima prvi jezik prednost v večjezikovni skupnosti in je nacionalni in državni jezik. (Pirih Svetina 2005: 9)

Prvi jezik ni nujno en; posameznik s starši, ki govorita dva različna jezika ima lahko dva prva jezika. V takem primeru govorimo o bilingvističnem usvajanju prvih jezikov, ki vodi v različne vrste dvojezičnosti. Posameznik lahko oba jezika obvlada enakovredno (bilingvizem) ali pa je en izmed jezikov omejen, drugega pa govorec popolnoma obvlada (diglosija). S pomočjo prvega jezika se osebe socializirajo, saj skupaj z jezikom postanejo del (jezikovne) skupnosti in njene kulture (navad, splošnega vedenja idr.). (Pirih Svetina 2005: 10)

Drugi jezik je tisti, ki je za posameznika sredstvo komunikacije z njegovim prvim jezikom. Lahko je pojmovan tudi kot jezik, ki ga v večjezičnih državah posamezniki uporabljajo namesto svojega maternega. (Pirih Svetina 2005: 11–12)

Tuji jezik je tisti, ki se ga učimo v okolju, kjer ta jezik ni običajno v uporabi. (Pirih Svetina 2005: 12)

### 3. GIMNAZIJE Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM V SLOVENSKI ISTRI

Obalno območje slovenske Istre je dvojezično zaradi prisotnosti italijanske narodne skupnosti, njen jezik pa je zaščiten z državno zakonodajo na najvišji ravni v 64. členu Ustave Republike Slovenije.<sup>1</sup> Uradni jezik pripadnikov italijanske skupnosti je italijanski knjižni jezik, veljavna zakonodaja in občinski statuti pa določajo, da je na dvojezičnem območju obvezna uporaba obeh uradnih jezikov, ki zajema javne napise, poslovanje vseh ustanov in podjetij. Pripadniki narodne manjšine imajo zagotovljeno število predstavnikov narodnosti v občinskih organih, pravico veta na odločitve v povezavi z manjšino in zagotovljena mesta za italijansko manjšino v slovenskem parlamentu. Italijanščina se kot občevalni jezik uporablja le na nekaterih mestih in v določenih položajih: v šoli, knjižnici, italijanskih združenjih idr. (Zudič Antonič 2009: 76–77)

Na tem območju delujejo trije vrtci, tri osnovne šole in tri srednje šole z italijanskim učnim jezikom (Gimnazija Antonio Sema, Piran, Gimnazija Gian Rinaldo Carli, Koper, Srednja šola Pietro Coppo, Izola) ter sedemnajst osnovnih in tri srednje šole s poukom v slovenščini in obveznim predmetom italijanščine kot jezika okolja. (Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: 2)

Gimnazijsko izobraževanje traja štiri leta in se zaključi s splošnim maturitetnim preverjanjem znanja, s katerim dijak pridobi srednjo izobrazbo, na podlagi katere se lahko vpiše na univerzitetne in visokošolske študijske programe. (Zakon o gimnazijah 2003)

Pri poučevanju slovenščine kot drugega jezika na narodno mešanih območjih Bela knjiga poleg usvajanja slovenskega jezika in književnosti, predvideva tudi seznanjenje s kulturo in zgodovino naroda oziroma etnične skupnosti, s katero živijo. »V gimnazijskem predmetniku je pouku slovenščine kot J2 namenjenih 412 učnih ur, tj. 105 ur v šolskem letu; polovica ur je namenjena jezikovnemu pouku, polovica pa pouku književnosti. Predmet je nadgradnja učnega

---

<sup>1</sup> 64. člen (posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji): Avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti ter njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole in da za ohranjanje svoje narodne identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njihovi pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in razvijanja ter vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno.

načrta iz osnovne šole, naravnani v uporabnost pridobljenih spoznanj pri nadaljevanju izobraževanja [.] (Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: 367)

Modela vzgoje in izobraževanja, ki sta vzpostavljena na narodno mešanem območju v Prekmurju in slovenski Istri, sta zasnovana kot podlaga za uresničevanje enakopravnega položaja, jezika in kulture madžarske in italijanske narodnosti in predstavljata dve izvedbeni različici dvojezičnega izobraževalnega modela, ki vsebujeta poleg splošnih še posebne izobraževalne in socializacijske cilje. (Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: 1)

Gimnazij, kjer poteka pouk v jeziku narodne skupnosti ni mogoče enačiti z dvojezičnimi gimnazijami. Jezik narodne skupnosti se govori na območju slovenske Istre in je italijanski, medtem ko dvojezične gimnazije najdemo na pomurskem in so madžarske in slovenske. Razlika je v tem, da sta »[s]lovenščina in madžarščina v dvojezični gimnaziji enakopravna predmeta in enakovredna učna jezika, medtem ko je na območju slovenske Istre v italijanskih gimnazijah italijanščina glavni jezik, slovenščina pa se uči le kot jezik območja: »Vzgojno-izobraževalne ustanove z italijanskim učnim jezikom izobražujejo predvsem učence, ki so pripadniki italijanske manjšine, hkrati pa so odprte za vse državljane ne glede na njihov etnični izvor in poslujejo na ustni in pisni ravni v italijanskem jeziku. Po pravilu so pedagoški in ostali delavci rojeni govorce italijanskega jezika. Učbeniki, delovni zvezki in drugi učni pripomočki so v italijanskem jeziku.« (Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: 2)

Dijaki lahko po končani gimnaziji opravljajo maturo iz slovenskega jezika kot drugega jezika (izbirni predmet).

Na srednji šoli dijaki lahko izbirajo med triletnim programom Poklicno izobraževanje (Programmi professionali), ki se zaključi z zaključnim izpitom in štiriletnim programom Ekonomski tehnik (Programma tecnico - tecnico in economia). Triletnemu programu sledi dvoletni nadaljevalni Tehnično poklicni program (Programma tecnico - professionale). Dijaki šolanje zaključijo po opravljeni poklicni maturi. (spletna stran Srednje šole Pietro Coppa) »Dijaki lahko na poklicni maturi izbirajo med matematiko, tujim jezikom in drugim jezikom (jezikom okolja).« (Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: 362)

### 3.1. GIMNAZIJSKI MODEL – PRIMERJAVA

Na dvojezičnem območju slovenske Istre se izvaja program z uradnim nazivom: Italijanska gimnazija na dvojezičnem območju slovenske Istre, ki je opredeljena v drugem členu Zakona o gimnazijah (cilji gimnazij), posebne obravnave pa je deležen jezik, ki je opredeljen v osmem členu, ki pravi:

»Učni jezik v gimnazijah je slovenski. Učni jezik v gimnazijah v jeziku narodne skupnosti je italijanski, v dvojezičnih gimnazijah pa slovenski in madžarski. Na območjih, kjer živijo pripadniki slovenskega naroda in pripadniki italijanske narodne skupnosti, in so opredeljena kot narodno mešana območja, se dijaki v gimnazijah s slovenskim učnim jezikom učijo italijanski jezik, dijaki v gimnazijah z italijanskim učnim jezikom pa slovenski jezik. Ne glede na prvi odstavek tega člena se v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo, v tujem jeziku izvaja del izobraževalnega programa, pri katerem sodeluje priznani tuji strokovnjak ali gostujoči učitelj (v nadaljnjem besedilu: gostujoči učitelj), ali zaradi mednarodnih izmenjav. Če gostujoči učitelj izvaja vzgojno-izobraževalno delo samostojno, to ne sme biti daljše od tretjine predvidenih ur predmeta. V tem primeru mora šola zagotoviti, da dijaki obvladajo tudi slovensko strokovno besedišče, slovenščina kot učni jezik pa se mora uporabljati pri ocenjevanju. Program priprav na mednarodno maturo se lahko izvaja v tujem jeziku.

Izobraževalni program gimnazije lahko šola za tujce izvaja v tujem jeziku. Šola mora zagotoviti možnost izbire slovenščine kot učnega predmeta.« (Zakon o gimnazijah, 8. člen)

V gimnaziji z italijanskim učnim jezikom poteka pouk, razen drugega/tujega jezika, v italijanščini. Italijanščina se v tej vrsti gimnazij poučuje kot materni jezik (J1) in obsega v vseh štirih letnikih 140 ur na letnik, kar pomeni štiri ure na teden oz. 560 ur letno.

Po zakonu je v srednji šoli z italijanskim učnim jezikom na mešanem območju obvezno tudi poučevanje slovenščine kot jezika okolja (J2). Učenci take gimnazije imajo na urniku predpisanih 105 ur na letnik vsa štiri leta, kar pomeni tri ure na teden in 420 ur v celotnem izobraževalnem programu. Slovenščina ni opredeljena kot tuji jezik, to sta npr. angleščina in nemščina, ampak kot jezik okolja oz. drugi jezik. (edus. si: Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri)

V gimnazijah s slovenskim učnim jezikom poteka pouk v slovenskem jeziku, razen italijanščine in angleščine, ki potekata v italijanskem/angleškem jeziku. Slovenščina se v tej vrsti gimnazije poučuje kot materni jezik, medtem ko je italijanščina jezik okolja.

Dijaki se slovenščine kot maternega jezika učijo štiri leta, za vsako leto je predpisanih 140 ur (štiri ure na teden), v obdobju štirih let imajo dijaki 560 ur slovenščine. (Učni načrt za slovenščino kot jezik okolja na narodno mešanem območju slovenske Istre 2008: 5)

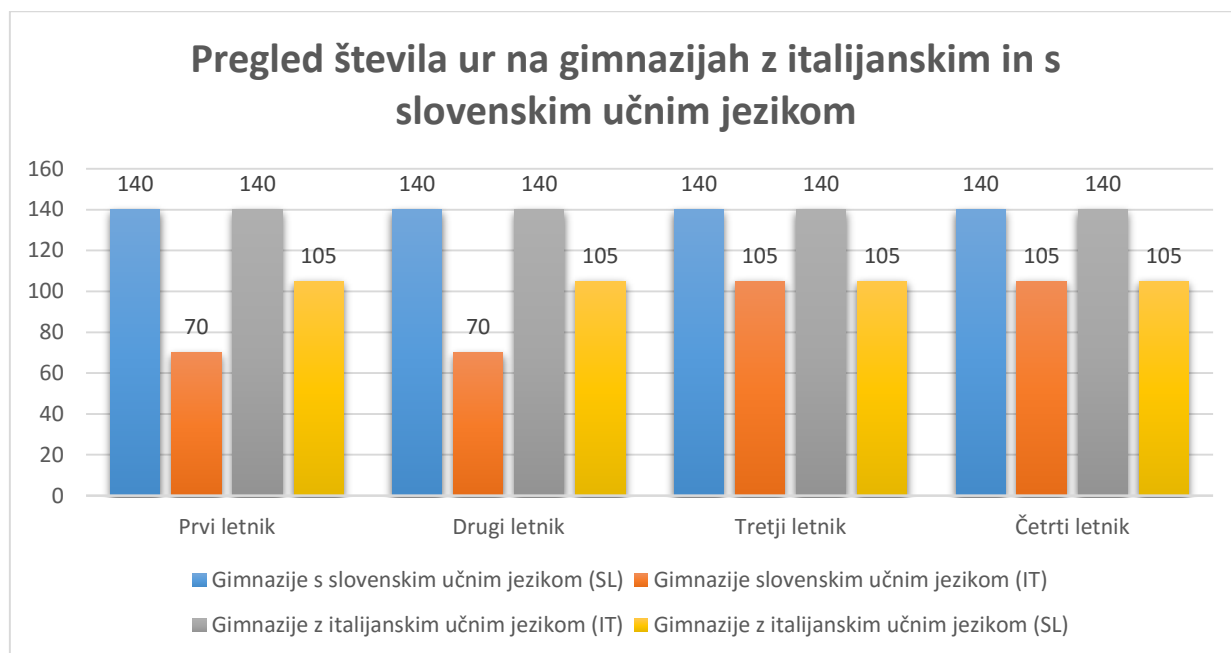
Italijanščina je v slovenskih gimnazijah jezik okolja in ima v prvih dveh letnikih predpisanih 70 ur letno (dve uri tedensko), v drugih dveh letih pa 105 ur na leto (tri ure tedensko). Skupno imajo v štirih letih 350 ur italijanščine. (Učni načrt za italijanščino tuji in kot drugi jezik na narodno mešanem območju slovenske Istre 2008: 7)

Po pregledu podatkov ugotovimo, da imajo učenci v italijanskih in slovenskih gimnazijah enako število ur maternega jezika, v italijanskih gimnazijah pa imajo več ur jezika okolja (70 ur)<sup>2</sup> kot v slovenskih gimnazijah. Poleg tega imajo gimnazije s slovenskim učnim jezikom predmet italijanščine kot jezika okolja razdeljene na dva programa, in sicer kot italijanščina za začetnike (začetni program), ki ga izvajajo za učence, ki ne prihajajo z osnovnih šol iz narodno mešanega okolja, ter nadaljevalni program za tiste, ki so osnovno šolo obiskovali na narodno mešanem okolju in so se italijanščino že učili v osnovni šoli. Italijanščina in slovenščina v takih gimnazijah nista obravnavani kot tuja jezika, ampak kot druga jezika oz. jezika okolja.

---

<sup>2</sup> Največ ur slovenščine kot jezika okolja je prisotnih na srednji šoli, kjer izvajata dva različno dolga programa (4 ali 3 + 2), posledično je tudi število ur različno: »V šolah z italijanskim učnim jezikom pa je z novimi programi sprejeto število ur za slovenščino kot drugi jezik »načeloma enako kot za slovenščino/materinščino« in se je torej celo povečalo. V srednjih poklicnih šolah je zdaj 214 ur (prej so imeli 315 v šolski organizaciji oziroma 210 v dualnem sistemu) [Poklicno izobraževanje; op. M.L.], v srednjih strokovnih šolah pa 487 (prej 420) [program Ekonomski tehnik, op. M. L.] in 276 v PTI [poklicno tehnično izobraževanje; nadaljevalni program op. M.L.] (prej 210).« ((Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011:367)

Tabela 1: Pregled števila ur



V gimnazijah z italijanskim učnim jezikom je dobila slovenščina v učnih načrtih status drugega jezika relativno pozno z uvajanjem mature v začetku 90. let 20. stoletja. (Starc 2009: 65–67) Pred tem se je na gimnazijah s slovenskim učnim jezikom italijanščina izvajala kot izbirni predmet, medtem ko je bil tuji jezik angleščina. Poleg angleščine pa so lahko izbirali še med francoščino, nemščino in italijanščino. V gimnazijah z italijanskim učnim jezikom pa se je slovenščina poučevala kot jezik okolja.

### 3.2. HISTORIČNO OZADJE GIMNAZIJ Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM

Današnjo Gimnazijo Gian Rinaldo Carli je leta 1612 osnoval t. i. Corpo de' Nobili, ki je bil nekakšno združenje italijanskih plemičev, pod imenom Učiteljišče za plemenite (Učiteljišče plemenitih ali Učiteljišče plemičev). Na začetku delovanja se je učiteljišče soočalo z nekaterimi ovirami, kot so npr. vojna pri Gradišču leta 1617 in pa kuga, ki je takrat razsajala. Zaradi tega so učiteljišče zaprli in ga, z dovoljenjem iz Benetk (iz leta 1675), ponovno odprli leta 1676.

Učiteljišče so leta 1683 preselili na današnji prostore. Ko so Benetke prišle pod avstrijsko nadvlado, se učni načrt ni veliko spremenil, v nasprotju s francosko nadvlado leta 1806, ko se je učiteljišče spremenilo v univerzo in začelo zaposlovati tudi profesorje, ki niso izhajali iz cerkvenih krogov.

Leta 1813 so pod avstrijsko vlado ponovno želeli uvesti stari tip učiteljišča, vendar so ga naslednjega leta spremenili v gimnazijo v skladu s takratnim avstrijskim zakonom o šolanju. Šola se je takrat preimenovala v Imperial Regio Ginnasio Giustinopolitano.

V tistem obdobju je poučevanje potekalo v italijanščini in latinščini s teksti, ki jih je odobrila takratna vlada. Zaradi političnih motivov se je gimnazija počasi germanizirala in leta 1824–1825 postala nemško govoreča gimnazija.

Gimnazijo so med letoma 1841–1842 preselili v Trst. Koper, ki je tako ostal brez gimnazije, je leta 1848 odprl novo gimnazijo z učnim programom v nemščini. Italijanščina se je kot prvi jezik pojavila šele leta 1868, medtem ko sta bili nemščina in slovenščina kot učna predmeta obvezna le za nemško in slovensko govoreče dijake. Po prvi svetovni vojni je Italija dobila popolno oblast nad gimnazijo in se preimenovala v Carlo Combi (po istrskem pisatelju).

V sedemdesetih letih 20. stoletja je prišlo do obnove šolske reforme, s katero je postala gimnazija srednja šola z italijanščino kot glavnim učnim jezikom. Italija in takratna Socialistična federativna republika Jugoslavija (SFRJ) sta podpisali Osimski sporazum, ki je stopil v veljavo 11. 10. 1977 in s katerim so se poleg določitve meje med SFRJ in Italijo ter zaveze obeh držav o kulturnem in gospodarskem sodelovanju, dotaknili tudi vprašanja manjšin na območju, zagotovili so nedotakljivost njihovih pravic, med drugimi tudi pravice do pouka v maternem jeziku.

Z osamosvojitvijo Slovenije in s tem povezano novo reformo se je gimnazija 24. junija 1993 preimenovala v Gian Rinaldo Carli. (Spletna stran gimnazije Gian Rinaldo Carli)

Gimnazija Antonio Sema je bila ustanovljena septembra 1945 v Piranu in danes nosi ime antifašista Antonia Seme, ki si je prizadeval za ohranitev šolstva na tem področju in se s tem upiral fašistični ideologiji. Gimnazija ima od leta 1992 sedež v Portorožu. (Spletna stran gimnazije Antonio Sema)

### 3.3. SLOVENŠČINA NA MATURI

Položaj slovenščine na maturi je urejen z Zakonom o maturi:

»Predmeti skupnega dela splošne mature so:

- slovenščina,
- tuji jezik in
- matematika.

Na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost je v šolah z italijanskim učnim jezikom predmet skupnega dela splošne mature namesto slovenščine italijanščina.« (Zakon o maturi: 5. člen)

Iz slovenščine in italijanščine kot maternega jezika se na dvojezičnem območju opravlja matura, dijaki pa si lahko izberejo slovenščino oz. italijanščino kot tuji jezik na maturi in je torej neobvezna (izberejo si lahko tudi angleščino ali nemščino). V primeru, da si dijak izbere slovenščino kot tuji jezik, ima v zadnjem letniku dodatne ure slovenščine: »[I]zbirnim predmetom pa se doda toliko ur, da je dosežen maturitetni standard. Število dodatnih ur k posameznim predmetom se od šole do šole razlikuje.« (Maturitetni izpitni katalog za splošno maturo 2013: 20)

Programa italijanščine in slovenščine kot maternega jezika na maturi se ne razlikujeta, maturitetni izpit je sestavljen iz ustnega in iz pisnega dela maturitetnega izpita.

Pri programu mature se razlika kaže že v nazivu programa. Slovenščina se na maturi opravlja kot drugi jezik, italijanščina pa kot drugi in tuji jezik. Dijaki slovenskih gimnazij lahko opravljajo maturo iz italijanščine kot obveznega tujega jezika na osnovnem ali na višjem nivoju kot predmet skupnega dela splošne mature, lahko pa jo izberejo kot izbirni predmet, torej kot dodatni tuji jezik.

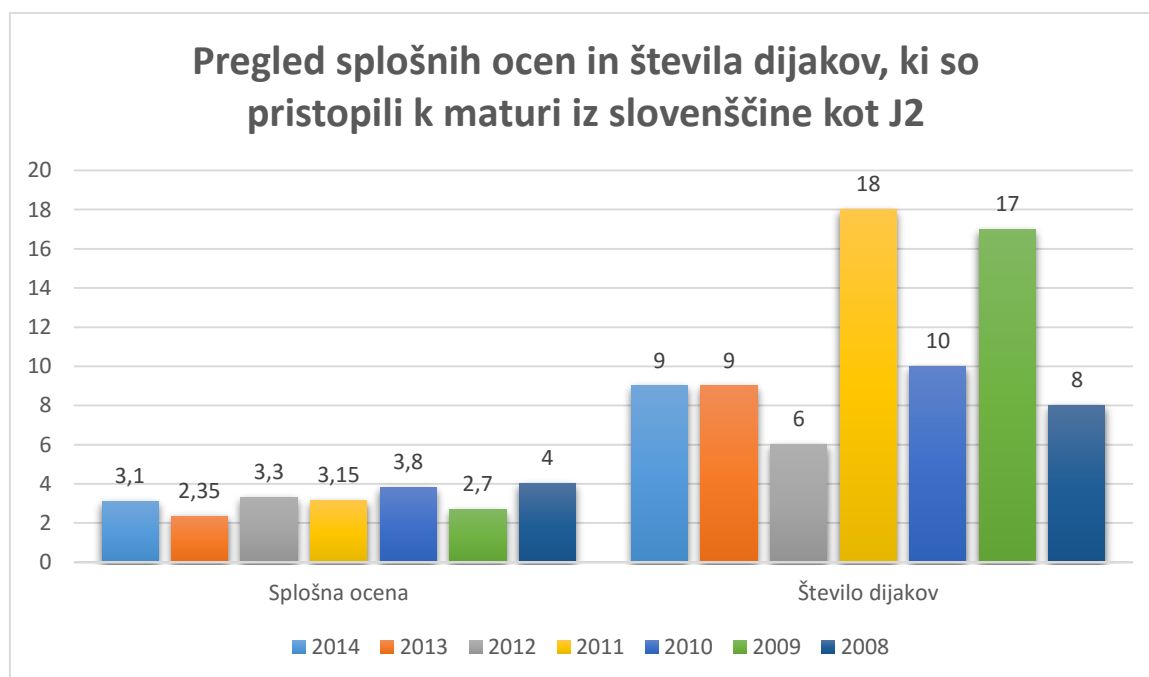
Slovenščina v gimnazijah z italijanskim učnim jezikom je lahko izbrana le kot izbirni predmet in jo v šol. letu 2015/2016 dijaki lahko prvič opravljajo tako na osnovnem (5t), kot tudi na višjem nivoju (8t). Maturitetni izpit je pisni in ustni. Pisni del izpita obsega bralno razumevanje, poznavanje in rabo jezika, slušno razumevanje in daljše esejsko besedilo na razpisano književno



temo (400–600 besed). Ustni del izpita pa je sestavljen iz glasnega interpretativnega branja, interpretacije književnega besedila, jezikovne teme in prostega govora ter kulture dialoga. (Maturitetni izpitni katalog za splošno maturo 2013: 45)

Za slovenščino kot izbirni predmet na maturi se je v letu 2014 odločilo devet dijakov, ki so maturo opravili s povprečno oceno 3,1; leta 2013 devet dijakov, ki so maturo iz slovenščine opravili s povprečno oceno 2,35; v letu 2012 šest dijakov s povprečno oceno 3,3; v letu 2011 osemnajst dijakov s povprečno oceno 3,15; leta 2010 trinajst dijakov s povprečno oceno 3,8; leta 2009 sedemnajst s povprečno oceno 2,7; leta 2008 pa 8 dijakov s povprečno oceno 4. Rezultati zajemajo dijake treh srednjih šol z italijanščino kot maternim jezikom. (Povzeto po poročilih o poteku splošne mature l. 2008–2014)

Tabela 2: Pregled splošnih ocen in števila dijakov, ki so pristopili k maturi iz slovenščine kot J2



Rezultati, ki jih dijaki dosegajo na maturi iz slovenščine kot drugega jezika v slovenski Istri, se ponavljajo v določenih vzorcih že vsa leta splošne mature. Iz napak lahko prepoznamo drugačno strukturo dijakove materinščine in njen vpliv na učenje slovenskega jezika: napačna raba besednega reda, težave s predlogi, raba predložnih zvez, napačno sklanjanje, zanikanje povedka, zaradi glasovne podobnosti pomensko napačno uporabljene besede (t. i. lažni prijatelji). Pojavljajo se torej tako lokalne kot globalne napake. (Starc 2010: 3)

Napake dijakov, ki jim je slovenščina materinščina, so drugačne, večinoma gre za napačno rabo vejic, stopnjevanje pridevnika, neuporabo roditeljskega imena ob zanikanem povedku, rabo pogovornih izrazov. (Starc 2010: 4)

Dijaki so najslabše rezultate dosegali pri postavki jezikovna pravilnost, najboljše pa so se odrezali pri ustnem delu preverjanja, kjer se je pokazalo, da najraje odgovarjajo na vprašanja, povezana z uporabnimi in življenjskimi stvarmi v zvezi z jezikom in z literaturo.

(Starc: 2011: 3; Starc 2012: 18; Starc, 2013: 16–17; Starc 2014: 16–17; Splošna matura, letno poročilo 2013: 39; Splošna matura, letno poročilo 2014: 39)

## 4. GRADIVO ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI JEZIK NA OBMOČJU SLOVENSKE ISTRE

Na gimnazijah v Republiki Sloveniji se uporabljajo gradiva (učbeniki), ki jih potrdi strokovni svet. Postopek za pripravo in potrjevanje učbenikov določi minister. Kljub temu, da se slovenščina na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom poučuje kot drugi jezik/jezik okolja, zanjo velja enak razpis, kot za ostale gimnazije, kjer se slovenščina poučuje kot prvi jezik.

Pouk slovenščine kot jezika okolja na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom se poučuje v skladu z učnim jezikom za slovenščino kot drugi jezik.

### 4.1. JEZIKOVNI POUK

Pri pouku se dijaki učijo oblikovanja in razvijanja zavesti o jeziku, narodu in državi. Pri tem uzaveščajo vlogo slovenščine kot uradnega in državnega jezika v Republiki Sloveniji, vlogo italijanščine v delu slovenske Istre, vlogo slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu, vlogo slovenščine in drugih jezikov v organih Evropske unije, večplastnost oz. raznovrstnost slovenščine in jezikov nasploh in pa vlogo sporazumevanja v vsakdanjem življenju ter spoznavajo osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike in pa razvoj slovenščine skozi čas in narodnostno-jezikovna prizadevanja tistih Slovencev, ki so pomembno prispevali k oblikovanju slovenskega knjižnega jezika, k njegovemu ohranjanju in razvijanju. (Učni načrt za gimnazije, slovenščina kot drugi jezik: 8–9)

Dijaki razvijajo zmožnosti uradnega pogovora s pomočjo odigranih in posnetih pogovorov in sicer raziskovalni, pogajalni, prepričevalni pogovor in sestanek. (Učni načrt za gimnazije, slovenščina kot drugi jezik: 8–9)

### 4.2. KNJIŽEVNI POUK

Dijaki se spoznajo se z literarnim delom in njegovim avtorjem, književnostjo kot umetnostjo, prvinami literarnosti, kulturo, pomenom književnosti v sodobnem svetu in različnimi

književnimi zvrstmi ter žanri. To počnejo z izbranimi deli različnih zvrsti in tem po izbiri učitelja in dijakov.

Besedila, ki se uporabljajo pri pouku slovenščine so tematsko in literarnozgodovinsko razdeljena na različne sklope. Dijaki obravnavajo besedila s tematiko ljubezni, domovine, sveta, doma, posameznika, družine, družbe, drugačnih in zaznamovanih, samotnežev, čudakov in različne žanre. (Učni načrt za slovenščino kot drugi jezik 2008: 37)

Poleg predpisanih besedil, ki so predvidena tudi pri poučevanju književnega pouka na gimnazijah s slovenskim učnim jezikom, imajo dijaki italijanskih gimnazij v načrtu dodano besedilo v vsakem letniku, ki si ga lahko izberejo sami. (Učni načrt za slovenščino kot drugi jezik 2008: 27)

Poleg obveznega čtiva, ki se uporablja pri pouku slovenščine, imajo dijaki pri vsakem obdobju, ki ga obravnavajo, možnost izbire enega gradiva po lastni oz. profesorjevi izbiri. Poleg slovenskih del imajo na voljo tudi prevedeno italijansko književnost, ki jo je sprejela predmetna komisija. Pri posodabljanju načrta je komisija izhajala »iz učnih načrtov za predmet slovenščina kot drugi jezik v gimnazijah iz leta 1998 in predmet slovenščina kot drugi jezik v gimnaziji z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri.« (Učni načrt za slovenščino kot drugi jezik 2008: 2)

- A. Baricco: *Svila*,
- Dante Alighieri: *Novo življenje*,
- Petrarca: *Soneti*,
- A. Manzoni: *Zaročenca*,
- Fulvio Tomizza: *Materada*,
- Umberto Saba: *Trst*,
- Oriana Falacci: *Pismo nikoli rojenemu otroku*,
- Susanna Tamaro: *Več ognja, več vetra/Pojdi, kamor te vodi srce*,
- Nicolo Ammaniti: *Ni me strah*,
- Pirandello: *Rajnki Matija Pascal/novela Vrč*.

## 5. POUČEVANJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA POSTAVLJENO V PRAKSO

Podatke, predstavljene v nadaljevanju, sem dobila pri pogovoru z učiteljicama, ki na gimnazijah in srednji šoli poučujeta slovenščino kot jezik okolja. Z učiteljicama sem se srečala v živo in jima zastavila nekatera vnaprej pripravljena vprašanja:

- Kako se na njihovi gimnaziji izvaja pouk slovenščine kot jezika okolja,
- s kakšnimi problemi se dijaki in učitelji soočajo,
- kakšne učbenike uporabljajo pri delu,
- ali pri pouku sodelujejo z učitelji drugih jezikov (predvsem italijanščine),
- kako se pripravljajo na maturo, ali se večinski del dijakov odloča za maturo in zakaj,
- ali bi bilo smiselno uvesti poučevanje in pripravo na maturo na osnovnem in višjem nivoju<sup>3</sup>,
- ali menijo, da je gradivo, predpisano za poučevanje slovenščine kot jezika okolja primerno (predpisano gradivo je namreč enako tako za slovenščino kot prvi, kot za drugi jezik),,
- ali je število ur, namenjenih za poučevanje slovenščine kot jezika okolja zadostno, idr.

Vprašanja sem uporabila bolj kot izhodiščne točke, saj sta učiteljici nato izčrpno odgovarjali na vprašanja in mi pri tem predstavili še kakšen nov podatek, ki sem ga lahko uporabila pri nalogi. Odgovore učiteljic sem si zapisala ter jih kasneje uporabila kot iztočnice za predstavitev pouka kot se izvaja v praksi.

### 5.1. GIAN RINALDO CARLI

Gimnazija Gian Rinaldo Carli je italijanska gimnazija s sedežem v Kopru. Na gimnaziji slovenščino poučuje Elen Zrinski.

---

<sup>3</sup> Matura iz slovenščine kot jezika okolja se letos prvič izvaja tako na osnovnem, kot na višji ravni; priprave na maturo pa ostajajo v sklopu ene skupine (ni razdelitve na osnovno in višjo raven).

Pri jezikovnem pouku se uporabljajo isti učbeniki kot pri učenju slovenščine kot maternega jezika *Na pragu besedila 1, Na pragu besedila 2, Na pragu besedila 3*.

Pri urah književnosti pa se ne uporablja (slovenskega) berila, ampak le posamezna dela slovenskih in v slovenščino prevedenih avtorjev.

#### 5.1.1. UČENJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA/JEZIKA OKOLJA

Predmet Slovenščina kot jezik okolja na italijanski gimnaziji obiskuje približno 2/3 dijakov, ki izhajajo iz dvojezičnega območja (procentualno se število iz leta v leto spreminja). Dijaki, ki bi slovenščino obvladali na nivoju prvega jezika, so redki, veliko več je dijakov, ki slovensko sploh ne znajo<sup>4</sup> in je zato zanje to tuji jezik. V gimnaziji so razredi razmeroma majhni, zato ima učiteljica možnost večje individualizacije in se lažje prilagaja posamezniku in njegovi stopnji znanja. Nekatero učence tako poučuje slovenščino na stopnji višje ravni, torej kot prvega jezika, veliko večino kot drugega jezika, nekateri pa predznanja slovenskega jezika sploh nimajo in jih mora osnov šele naučiti. Zadnja skupina je po učiteljinem mnenju najbolj problematična, saj se jim ne more popolnoma posvetiti, ker zahteva popolnoma drugačen pristop učenja. Zaradi manjšega števila dijakov pa se postavi vprašanje, ali bi bilo finančno in tudi drugače deljenje že tako majhne skupine na dve različni skupini z različnim pristopom učenja sploh smiselno. Učiteljica meni, da bi bilo potrebno tako situacijo nekako urediti s posebno skupino, kjer bi dijake poučevali slovenščino za začetnike, ali z dodatnimi uvajalnimi urami, kjer bi taki dijaki usvojili osnove jezika.

Slovenski jezik ima v učnem načrtu predvidenih manj ur kot materni jezik, a učiteljica meni, da ji časa za obdelavo predvidene snovi ne zmanjkuje, kar je posledica številčno manjših razredov in učiteljskega zbora. Manjše skupine dijakov pomenijo, da je čas, ki je namenjen ustnemu preverjanju znanja manjši, manjše število učiteljev pa, da imajo večje možnosti pridobivanja dodatnih ur z nadomeščanji. Kljub temu meni, da bi dodatne ure prišle prav, predvsem za učence, ki imajo nekaj več težav s slovenskim jezikom, prav tako pa bi lahko obravnavala več besedil iz svetovne književnosti.

---

<sup>4</sup> To so priseljenci iz Italije in drugih držav, ki se odločijo za šolanje na Gimnaziji Gian Rinaldo Carli.

### 5.1.2. POUK KNJIŽEVNOSTI

Pri obravnavi književnih besedil se učiteljica osredotoča predvsem na predpisana besedila, kar pomeni, da se z dijaki ukvarja predvsem s slovenskimi deli. Slovenska dela, ki se poučujejo pri slovenščini kot drugem jeziku, niso zbrana v posebnem učbeniku, ampak si učiteljica pomaga z besedili, dostopnimi na Wikiviru ali pa na e-učilnici. Pri pouku obravnavajo manjše število slovenskih del kot pri pouku slovenščine kot prvega jezika <sup>5</sup>.

Pri poučevanju se večkrat opira na snov, ki so jo dijaki že usvojili pri pouku maternega jezika. Pri poučevanju o posameznih obdobjih tako snovi ne obravnava tako obsežno, saj so njihove značilnosti dijakom večinoma že znane. Z osnovo, ki jo imajo dijaki že iz materinščine, si pomaga tudi pri predstavitev posebnih oblik besedil, tako jim npr. sonetov ni potrebno podrobno razlagati, ker jih dijaki obravnavajo že v zvezi s Petrarko. Pri poučevanju se pogosto poslužuje medpredmetnih primerjav, dijakom obdobja predstavi v povezavi z avtorji, ki so jim že poznani, npr. Prešernove sonete v povezavi s Petrarkovimi, pri obravnavi verizma jih opozori, da je to čas, ko je deloval Giovanni Verga itd.

Pri usvajanju snovi dijaki spoznavajo slovensko literaturo, vendar jim primanjkuje primerjava z ostalimi svetovnimi deli in razvojem obdobja. Kljub temu, da imajo dijaki književni pouk tako pri slovenskem kot tudi pri italijanskem jeziku, svetovne književnosti skorajda ne obravnavajo. Učiteljica si tako pri pouku ne more pomagati s primerjavami (izvzemajoč italijanska dela), ker dijaki nimajo primernih osnov. Kljub temu učiteljica poskuša dijakom predstaviti nekatera pomembnejša svetovna dela, npr. Gogoljev *Plašč*, Kafka in Ovidove *Metamorfoze*. Poleg svetovnih del jim predstavi tudi nekatera dela, ki niso predvidena v načrtu, vendar se ji zdijo za poznavanje slovenskega jezika pomembna, npr. dela Valentina Vodnika, *Pravljico o zlatorogu* idr.

Nekatera dela dijaki obravnavajo pri pouku tujih jezikov. Poleg slovenščine kot jezika okolja, se na gimnaziji Gian Rinaldo Carli kot obvezni prvi tuji jezik poučuje angleščina, kot obvezni drugi tuji jezik pa si dijaki izberejo pouk francoščine ali španščine, v prvem letniku pa imajo

---

<sup>5</sup> Za primerjavo: v prvem letniku se obravnavajo besedila *Matiček se ženi*, *Rošlin in Verjanko* ter besedilo po izbiri (izbira med dvema besedili) *Morožo pride po pupo*.

fakultativno možnost izbire latinščine. To učiteljem omogoča, da določeno snov obravnavajo vzporedno, kar je lažje tudi za dijake. Šola tako večkrat organizira projektne dni,<sup>6</sup> namenjene temu, da se dijaki ukvarjajo z deli istega avtorja v dveh ali več jezikih. Vzporedno obravnavanje besedil v slovenščini in italijanščini dijakom olajša razumevanje in je na splošno bolj sprejeto.

Glede na to, da obravnavana besedila niso smiselno urejena v zbirko, je učiteljica izpostavila sistem učbenika Silva Faturja: *Književnost (Primerjalni učbenik slovenske književnosti za srednje šole z italijanskim učnim jezikom na Koprskem)* (1989), ker je vsebina postala neaktualna. Učbenik je bil namenjen dijakom, ki so se slovenščine učili na področju SFRJ in vsebuje besedila tako v slovenščini, kot tudi v srbohrvaščini (Martin Držić: *Dundo Maroje*), nekatera besedila so zapisana v cirilici s priloženim slovenskim prevodom (Kosta Racin: *Lenka*). Poleg besedil, so v učbeniku predstavljeni tudi zgodovinski dogodki, ki so pomembno vplivali na razvoj slovenskega jezika (npr. program *Zedinjena Slovenija*), v vsakem poglavju na kratko oriše zgodovinsko dogajanje, ki je takrat vplivalo na slovensko literaturo in kako se to v njej kaže (npr. kmečki upori, posledice fašizma na Primorskem, posledice raznarodovalnosti, kot jih opisuje Bevk), pri nekaterih besedilih so predstavljeni tudi prevodi (slike izvodov) v druge jezike, idr.

Tak tip učbenika še najbolj primeren za poučevanje slovenščine kot drugega jezika med vsemi obstoječimi učbeniki, saj zajema tako besedila slovenskih avtorjev, kot tudi zgodovinsko ozadje. Zgodovinska dejstva predstavlja v povezavi z razvojem posameznih obdobij v književnosti in predstavi, kako se to odraža v literaturi. Besedila so razložena obsežno, a preprosto. Prav tako bi bilo za dijake lažje, če bi ustvarili berilo, kjer bi dijaki imeli na voljo besedilo tako v slovenskem kot v italijanskem jeziku.

---

<sup>6</sup> Projektni dan Zvok: il suono; kjer so obravnavali Kosovelove pesmi v italijanščini in slovenščini ter se pri tem ukvarjali z zvonečnostjo in onomatopoičkim izražanjem v Pesmi št. X in Kettejevi Na trgu (La fontana malata). Dijaki so tako lahko primerjali slovenski izvirnik in italijanski prevod, kar jim je omogočalo, da so pesem popolnoma razumeli, opazovali pa so lahko tudi, kar je bilo »izgubljeno v prevodu«, to je zven originalnega besedila. Leta 2014 so na gimnaziji vzporedno obravnavali Katulovo besedilo Blagoslov ljubezni v treh jezikih (v italijanščini, slovenščini in latinščini); v povezavi s projektom Rastem s knjigo pa so dijaki spoznali (v sklopu angleške literature) Orwellovo *Živalsko farmo* v povezavi s stripom Andreja Rozmana Roze in Damijana Stepančiča *Živalska kmetija*.



### 5.1.3. JEZIKOVNI POUK

Pri jezikovnem pouku se na gimnaziji Gian Rinaldo Carli uporabljajo učbeniki, ki so bili potrjeni za pouk slovenščine na gimnazijah s slovenščino kot ucnim jezikov<sup>7</sup>: v prvem letniku in prvem polletju drugega se uporablja učbenik *Na pragu besedila 1*, v drugem polletju drugega letnika in prvem polletju tretjega se uporablja *Na pragu besedila 2*, v drugem polletju tretjega in v celotnem četrtem letu se uporablja *Na pragu besedila 3*. Učbenika *Na pragu besedila 4*, ki ga uporabljajo slovenske gimnazije v četrtem letniku, v Gimnaziji Gian Rinaldo Carli ne uporabljajo.

Učbeniki, ki so predpisani za poučevanje jezika, so prilagojeni za dijake, ki se slovenščine učijo kot maternega jezika, takih pa je na gimnaziji zelo malo. Učiteljica zato sproti pregleduje naloge in se odloča, ali so za raven, ki jo dijaki dosegajo, pretežke in jih je potrebno posledično izključiti (preskočiti). Nekatere naloge učiteljica prilagodi, prav tako razlage. Kljub neprilagojenosti učbenika za poučevanje slovenščine kot drugega jezika, dijaki večinoma zmorejo reševati naloge. Pri poučevanju si pomaga tudi z drugimi učbeniki, predvidenimi v programu, npr. *Stezice do besedne umetnosti, Besede 1, 2, 3, 4, 5*; pri poučevanju dijakov, ki prihajajo iz tujine in slovenščine ne znajo, pa si pomaga z učbenikom za učenje slovenščine kot tujega jezika *A, B, C – 1, 2, 3, gremo: učbenik za začetnike na kratkih tečajih slovenščine kot drugega ali tujega jezika* (N. Pirih Svetina, A. Ponikvar) in *Slovenščina od A do Ž: (učbenik za začetnike)/ Lo sloveno dalla A alla Ž: (libro di testo per principianti)* (R. Lečič). Učiteljica obe vrsti učbenikov uporablja v isti uri. Dijaki začetniki veliko dela postorijo tudi sami ali pa se priključijo tečajem slovenščine. Pred nekaj leti so takim dijakom pomagale tudi študentke slovenščine in PUM (Projektno učenje za mlajše odrasle).

Učiteljica mi je v intervjuju povedala, da dijakom pri pouku jezika npr. prepoznavanje stavčnih členov ne dela težav, saj so strukture enake kot v italijanščini in si jih lahko prevedejo (kdo ali

---

<sup>7</sup> 1. letnik: B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 1*; V. Prijol: *STEZICE DO BESEDNE UMETNOSTI 1*; D. Ambrož et al.: *NA PRAGU BESEDILA 1*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 1*.

2. letnik: B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 2*; V. Prijol: *STEZICE DO BESEDNE UMETNOSTI 2*; M. Bešter et al.: *NA PRAGU BESEDILA 2*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 2*.

3. letnik: B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 3 V*; Prijol: *STEZICE DO BESEDNE UMETNOSTI 3*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 3*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 3*.

4. letnik: B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 1*; D. Ambrož et al.: *NA PRAGU BESEDILA 1*; B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 2*; M. Bešter et al.: *NA PRAGU BESEDILA 2*; B. Krakar Vogel et al.: *BRANJA 3*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 3*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 4*; M. Bešter Turk et al.: *NA PRAGU BESEDILA 4*; D. Ambrož et al.: *BRANJA 4*; V. Prijol: *STEZICE DO BESEDNE UMETNOSTI 4*.

kaj je – osebek, chi compie l' azione – sogetto); nekaj več težav pa imajo pri prepoznavanju slovenskih frazemov, tvorbi stavkov, skladnji (posebno pri besednem redu<sup>8</sup>), kjer se kaže močen vpliv italijanskih struktur in medjezikovne preslikave. Nekaj težav dijakom predstavlja tudi dvojina, saj je italijanščina ne pozna<sup>9</sup>.

#### 5.1.4. SLOVENSKI JEZIK NA MATURI

Slovenščina se je do letošnjega šolskega leta na maturi opravljala le na osnovni ravni (5 točk), od letošnjega leta (2015/16) pa lahko dijaki opravljajo maturo tudi na višji ravni (8 točk).

Za maturo se večinoma odločajo dijaki, ki jim slovenščina ne predstavlja težav in zato dosegajo visoke rezultate ter posledično pridobijo višje število točk, kar jim pomaga pri vpisu na univerze. Število dijakov, ki pristopa k maturi iz slovenščine kot drugega jezika se iz leta v leto spreminja, večinoma so to dijaki, ki imajo vsaj enega slovensko govorečega starša ali so bili tudi prej deležni poučevanja; nasprotno se za maturo iz slovenščine kot drugega jezika navadno ne odločajo dijaki, ki so se na območje priselili kasneje in so se slovenščine začeli učiti šele s prihodom na gimnazijo.

Ali bi bilo smiselno uvesti ustrezne priprave na dveh ravneh, učiteljica ne ve, saj se matura iz slovenščine kot drugega jezika letos prvič izvaja na obeh ravneh.

Dijaki se po končanem šolanju vpisujejo tako na slovenske kot italijanske univerze in se za nadaljevanje študija nato odločajo tam, kjer so bili sprejeti. Dijaki se večinoma raje odločajo za nadaljevanje šolanja na slovenskih univerzah, če imajo to možnost, število se spreminja glede na generacijo. Pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo se je za italijanske univerze odločilo več dijakov, ker kot nečlani Unije niso imeli sprejemnih izpitov, od leta 2004 pa se več dijakov vpisuje na slovenske univerze, ker državljani EU nimajo tega privilegija; prav tako pa je v Italiji študij plačljiv.

---

<sup>8</sup> Npr. Čarovnikov vajenec znamenito delo je Evalda Flisarja. Ali lahko izberem slovenščina na matura?

<sup>9</sup> Npr. Jaz in ti bomo šli.

## 5.2. GIMNAZIJA ANTONIO SEMA PIRAN in SREDNJA ŠOLA PIETRO COPPO IZOLA

Na gimnaziji in srednji šoli slovenščino kot drugi jezik poučuje prof. Vesna Vlahovič. Pri pouku književnosti na italijanski srednji šoli v Izoli in gimnaziji v Piranu uporabljajo predpisano berilo *Umetnost besede 2*, *Umetnost besede 3*, *Umetnost besede 4* (Klemen Lah et al.).

Pri pouku jezika se učiteljica poslužuje različnih predpisanih in na internetu dostopnih učbenikov ter delovnih zvezkov.

### 5.2.1. UČENJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA/JEZIKA OKOLJA

Učiteljica, ki slovenščino poučuje na obeh šolah, se sooča s podobno problematiko kot učiteljica na koprski gimnaziji, in sicer s problemom poučevanja priseljencev, ki jim je slovenščina tuji jezik. Posebno problematični so dijaki, ki se iz drugih srednjih šol prepisujejo kasneje, v drugi ali tretji letnik gimnazije ali srednje šole in slovensko ne znajo.

Učiteljica za dijake, ki se z učenjem slovenščine pred gimnazijo še niso srečali, organizira dodatno uvajalno uro v prvem letniku in tako poskuša nadoknaditi razliko, ki se pojavlja med dijaki. Pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika si pomaga z različnimi učbeniki za poučevanje slovenščine kot tujega jezika, predvsem s slikovnim gradivom *Slika jezika* (Mihaela Knez et al.), *Slovenska beseda v živo* (Andreja Markovič et al.) in *Odkrivajmo slovenščino* (Gita Vuga et al.). S kombinacijo teh treh gradiv in še nekaterih drugih, dijakom zgoščeno predstavi snov, da lažje sledijo pouku slovenščine kot drugega jezika.

Gimnazijski načrt dovoljuje določeno mero samostojnosti pri zastavljanju ciljev in podajanju snovi, zato učiteljica zastavi cilje tako, da kdor ima manj znanja, usvoji vsaj temelje slovenskega jezika. Na pospešeno učenje slovenščine deluje spodbudno tudi okolje, vendar bi bilo v primeru povečanja števila priseljencev potrebno uvesti poseben, tujcem prilagojen pouk slovenščine. Učiteljica tako v gimnaziji kot v srednji šoli poučuje z enakimi učbeniki, le obseg snovi je na srednji poklicni šoli manjši.

### 5.2.2. POUK KNJIŽEVNOSTI

Na srednji šoli se za književnost uporabljajo predpisana berila, v nasprotju z učiteljico iz koprške gimnazije pa si kolegica ne želi berila v slovenskem jeziku, ki bi imelo zraven še prevod besedila; bolje se ji zdi, če bi dijaki imeli berila, ki bi združevala tako slovensko literaturo v slovenščini kot tudi italijansko v italijanščini. Sama se dvojnega branja prevodov poslužuje le ob vajah, kjer dijaki vrednotijo prevode (tako npr. obravnava Kosovelovo poezijo).

Povezav s svetovno književnostjo je tudi na gimnaziji v Piranu in v srednji šoli v Izoli manj, kot bi je bilo sicer na slovenskih gimnazijah, a s tem učiteljica nima večjih problemov, saj uporablja prevode tudi tujih avtorjev, čeprav je primerjanje slovenske literature s svetovno težje izvedljivo, ker se svetovne književnosti ne učijo v sklopu slovenščine, ampak italijanščine. Medpredmetnega poučevanja pri književnosti ni, saj ima vsak učitelj svoj koncept poučevanja. Nekateri avtorji se sicer obravnavajo tako pri pouku slovenščine (prevedena dela) kot tudi italijanščine (večinoma v okviru domačega branja), vendar pa se to, da bi obravnavali hkrati istega avtorja, zgodi zelo redko in nenačrtno.

### 5.2.3. JEZIKOVNI POUK

Pri jezikovnem pouku učiteljica posebnih učbenikov ne pogreša, saj ima veliko lastnega gradiva, ki ga uporablja ob predpisanih učbenikih za slovenščino kot prvi jezik. V učbenikih je namreč zajet velik nabor besedil, ki je dovolj obsežen, da ga zlahka prilagodi potrebam dijakov, saj ima zbrano temeljno teorijo. Naloge in teorijo dopolnjuje z nalogami s spletne strani iRokus, pa tudi z drugimi učbeniki za slovenski jezik. Tak način ji bolj odgovarja, ker tako lažje prilagaja učne ure aktualnosti besedil in je način poučevanja bolj fleksibilen.

Pri poučevanju nekaterih tematskih sklopov iz jezika, se učitelji italijanskega in slovenskega jezika povežejo, to so predvsem fonologija, frazeologija in soneti, s čimer dosežejo boljše rezultate, ker predstavlja dijakom odstop od navadnega učenja in si že zato snov lažje zapomnijo. Tak način učenja zahteva več priprav in bi bilo za boljšo učinkovitost potrebno tako vrsto učenja izvajati daljše časovno obdobje.

#### 5.2.4. SLOVENŠČINA NA MATURI

Matura iz slovenščine kot jezika okolja na srednjih poklicnih šolah je manj obsežna od mature na gimnazijah. Oba tipa maturitetnega izpita sta sestavljena iz ustnega in pisnega dela.

#### SLOVENŠČINA KOT JEZIK OKOLJA NA SPLOŠNI MATURI

Dijaki se na maturo pripravljajo s starimi maturitetnimi polami dostopnimi na spletni strani Državne izpitne komisije in z nalogami, ki jih učiteljica sproti sestavlja in so vezane na aktualne teme. Pri pisnem delu maturitetnega izpita dijaki opravljajo maturo sestavljeno iz treh izpitnih pol. Prva pola zajema strukturirane naloge, sestavljene iz nalog zaprtega tipa (odgovor je podan ali zahteva krajši odgovor, korekcijo ali analizo), polodprtega tipa (naloge s krajšimi odgovori) in odprtega tipa nalog (daljši odgovori). Pri drugi izpitni poli dijaki rešujejo strukturirane naloge, sestavljene iz nalog zaprtega in polodprtega tipa. Tretja izpitna pola je odprtega tipa: daljše esejsko besedilo v okviru razpisane književne teme. (Predmetni izpitni katalog za splošno maturi 2012: 9)

Ustni izpit zajema glasno interpretativno branje, interpretacijo književnega besedila, jezikovno temo in prosti govor ter kulturo dialoga.

#### SLOVENŠČINA KOT JEZIK OKOLJA NA POKLICNI MATURI

Poklicna matura se od gimnazijske razlikuje predvsem pri pisnem delu maturitetnega izpita, ki ni tako obsežen. Sestavljen je iz dveh pol, pri prvi poli dijaki razčlenjujejo neumetnostno besedilo in pišejo krajše besedilo dane besedilne vrste, pri drugi poli pa pišejo vodeno interpretacijo poljubnega umetnostnega besedila.

Ustni del izpita je sestavljen iz naloge iz književnosti, kjer preverjajo glasno branje besedila oz. njegovega odlomka, ki ga nato (vodeno) interpretirajo. Jezikovno vprašanje zajema vprašanje ob krajšem neumetnostnem besedilu ali vprašanje o vlogi in položaju slovenskega jezika v Republiki Sloveniji. (Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo 2005: 8)

Za slovenščino na maturi se odloča manjši del dijakov kot na koprski gimnaziji; tako na piranski gimnaziji kot tudi na izolski srednji šoli. Število dijakov, ki opravlja maturo, je odvisno od

generacije do generacije, učiteljica ugotavlja, da ima pomemben vpliv na odločitev ali opravljati slovenščino kot drugi jezik na maturi izvor dijaka.

Pri pripravah na maturo si učiteljica pomaga predvsem s starimi maturitetnimi polami, nekaj gradiva dobi tudi na strani iRokus. Naloge pripravi tudi sama in so vezane na aktualne dogodke. Zaradi različnih tipov maturitetnih izpitnih pol, se tudi pripravi na obeh vrstah šol razlikujeta. Pri pripravah na slušni del razumevanja besedila, ki se izvaja na splošni maturi, si profesorica poleg posnetkov iz starih pol pomaga tudi s posnetki, dostopnimi na spletni strani RTV-Slovenije.

Po letošnji uvedbi višje ravni, se učiteljici zdi smiselno, da bi za pripravo na maturo uvedli višjo in nižjo raven, saj bi se tako dijaki lažje pripravljali na določeno zahtevnost nalog. Za preklop iz enega koda v drugi potrebujejo nekaj časa, za izboljšanje tega pa bi morali snov bolj utrjevati. Nekatere naloge, ki jih na maturi ne opravljajo najbolje (predvsem skladnja, besedni red idr.), bi potrebovali večje število ur, posvečenih bogatenju besedišča in branju besedil ter posledično razvijanju jezikovne zmožnosti. Učiteljica pravi, da dijaki v procesu gimnazijskega in srednješolskega šolanja pridobivajo kompetenco predvsem pri italijanskem jeziku, pri slovenščini pa osvojijo osnove, na kateri v primeru nadaljevanja študija v Sloveniji znanje lahko nadgradijo.

## 6. POVZETEK

V diplomskem delu sem predstavila pouk slovenščine kot jezika okolja v treh srednjih šolah na narodno mešanem območju slovenske Istre. Preverila sem, ali je pouk drugega jezika na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom zrcalna preslikava pouka drugega jezika na gimnazijah s slovenskim učnim jezikom, kako se poučevanje slovenščine kot drugega jezika (jezika okolja) izvaja v praksi, kakšni učbeniki se pri tem uporabljajo in morebitni problemi s katerimi se srečujejo. Zanimalo me je, zakaj se dijaki odločajo za maturo iz slovenskega jezika in kako se nanjo pripravljajo.

Pri primerjavi gimnazij s slovenskim učnim jezikom z gimnazijami z italijanskim učnim jezikom, se je izkazalo, da modela nista zrcalni preslikavi. Obe vrsti gimnazij imata predvideno enako število ur maternega jezika, italijanske gimnazije pa imajo predvidenih več ur jezika okolja kot slovenske. Kljub temu so italijanske gimnazije v slabšem položaju, predvsem kar se tiče mature, saj so do letošnjega leta dijaki lahko opravljali maturo iz slovenskega jezika le na osnovni ravni, medtem ko so dijaki, ki so se odločili za maturo iz italijanščine kot drugega jezika, to lahko opravljali na višji ali na nižji ravni. Slovenščina in italijanščina kot drugi jezik se na maturi opravljata izbirno, vendar se italijanščina lahko opravlja tudi kot prvi tuji jezik, medtem ko se slovenščina opravlja le kot izbirni predmet. Tudi samo poučevanje drugega jezika na slovenskih gimnazijah poteka na dveh ravneh, na italijanskem pa le na eni. Slovenski dijaki imajo učbenike, prilagojene poučevanju italijanščine kot drugega jezika, italijanski pa pri pouku uporabljajo učbenike, ki jih uporabljajo tudi slovenski dijaki za učenje slovenščine kot maternega jezika.

Učiteljici, ki poučujeta slovenščino na gimnazijah z italijanskim učnim jezikom sta različno zadovoljni z gradivi, ki so predpisana za poučevanje predmeta in si pri tem pomagata na različne načine.

Na koprski gimnaziji uporabljajo učbenike in delovne zvezke *Na pragu besedila*. Pri poučevanju književnosti pa se predpisanih beril poslužujejo redko, učiteljica uporablja besedila, dostopna na wikiviru in med e-gradivi. Pri pouku se navezuje na učne ure italijanščine kot maternega jezika in z ostalimi učitelji večkrat organizira medpredmetne povezave v obliki projektnih dni. Učiteljico moti, da dijaki pri pouku italijanščine ne dobijo osnov iz svetovne književnosti, zato se pri podajanju snovi ne more opreti nanjo, ampak le na italijansko

književnost. Vseeno se trudi v pouk vpeljati nekaj svetovne literature, veliko del obravnavajo pri pouku dveh/večih jezikov hkrati (v istem časovnem obdobju). Pri poučevanju bi ji pomagalo berilo, ki bi imelo besedila tako v slovenskem kot tudi v italijanskem jeziku. Število dijakov, ki se prijavijo na maturo, je odvisno od generacije, večinoma se zanjo odločajo dijaki, ki imajo vsaj enega starša, ki govori slovenščino kot prvi jezik, ali pa se je slovenščine kot drugega jezika učil že dlje. Na odločitev dijakov vpliva tudi ocena, na maturo se prijavljajo dijaki, ki pričakujejo, da bodo na njej uspešni in tako pridobili večje število točk. Učiteljica se na slušno razumevanje pripravlja s posnetki iz starih maturitetnih pol in s posnetki na Youtubu. Matura se letos prvič izvaja tudi na višji ravni.

Na gimnaziji v Piranu se učiteljici zdijo učbeniki *Na pragu besedila* (1, 2, 3, 4), predvideni za poučevanje slovenščine kot prvega jezika, primerni, saj zajemajo osnovno snov, ki jo potrebuje za poučevanje slovenščine kot jezika okolja. Učiteljica pri pouku književnosti uporablja berila *Umetnost besede*. Pri pouku si pomaga z različnimi učbeniki in besedili na spletnih straneh (iRokus), pri nalogah s slušnim razumevanjem si pomaga s posnetki iz starih maturitetnih pol in posnetki s spletne strani RTV-Slovenija. To, da je poučevanje odvisno od iznajdljivosti učiteljev, saj mora naloge in učne ure prilagoditi različnim stopnjam znanja učencev (zato je tudi učni načrt bolj ohlapen), ji odgovarja, saj ima tako večje možnosti aktualiziranja snovi in je poučevanje bolj fleksibilno. Do medpredmetnih povezovanj pride predvsem na področju jezika (frazologija, fonologija), redko pri književnosti (sonet). Dvojezični izvodi (besedila tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku) se uporabljajo le za ocenjevanje prevodov. Za maturo se na gimnaziji Antonio Sema odloča manj učencev kot na gimnaziji Gian Rinaldo Carli, vseeno pa učiteljica meni, da bi bilo smiselno uvesti dve ravni za pripravo na maturo (višjo in nižjo).

Obe učiteljici se soočata s podobnim problemom, to so dijaki, ki se na dvojezično območje priselijo kasneje in je zanje slovenščina, vsaj v času priselitve, tuji jezik. Govora je o dijakih, ki prihajajo iz Italije ali iz drugih držav. Za njih ena izmed učiteljic izvaja dodatno uvajanje in jim ponudi dodatno uro na teden. Druga učiteljica meni, da bi bilo bolj smiselno uvesti pouk slovenščine v dveh skupinah, kot drugi in kot tuji jezik. Poučevanje slovenščine kot jezika okolja zahteva predvsem veliko prilagajanja in iznajdljivosti učiteljc, obe pa si želita večjega števila ur.



## 7. VIRI IN LITERATURA

- Nataša Pirih Svetina: 2005. *Slovenščina kot tuji jezik*. Domžale: Izolit.
- Sonja Starc: 2009. Slovenski jezik v šolah na narodnostno mešanih območjih v Sloveniji. *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu družbenega sobivanja in raziskovanja*. Ur. Lucija Čok. Koper: Univerza na Primorskem. 65–74.
- Nives Zudrič Antonič: 2009. Italijanščina kot prvi jezik v manjšinskih šolah Slovenske Istre. *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu družbenega sobivanja in raziskovanja*. Ur. Lucija Čok. Koper: Univerza na Primorskem. 75–88.
- Silvo Fatur: 1990. *Književnost: Primerjalni učbenik slovenske književnosti za srednje šole z italijanskim učnim jezikom na Koprskem*. Maribor: Obzorja.

### 7.2. SPLETNI VIRI:

- Ustava Republike Slovenije. Dostopno na:  
<http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf> (Pridobljeno: 7. 8. 2015)
- Spletna stran Gimnazije Gian Rinaldo Carli. Dostopno na:  
<http://www.ginnasio-carli.si/index.php> (Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Spletna stran Gimnazije Antonio Sema. Dostopno na:  
<http://www.ginnasiosema.net/index.html> (Pridobljeno: 14.9.2015)
- Uradni list: Zakon o gimnazijah. Dostopno na:  
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20072>  
(Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Novak Lukanovič, Zudič Antonič, István Varga 2011: Bela knjiga. Dostopno na:  
<http://www.belaknjiga2011.si/pdf/resitve%20pss%20za%20solstvo%20narodnosti.pdf>  
(Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Edus: Gimnazijski program. Dostopno na:  
[http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/gimnazija/ucni\\_nacrti.htm](http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm)  
(Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Ric: splošna matura, statistični podatki. Dostopno na:  
[http://www.ric.si/splosna\\_matura/statisticni\\_podatki/](http://www.ric.si/splosna_matura/statisticni_podatki/) (Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Maturitetni izpitni katalog za splošno maturo. Dostopno na:  
[www.ric.si/mma/MIK\\_sm\\_2013/2011090112214524/](http://www.ric.si/mma/MIK_sm_2013/2011090112214524/) (Pridobljeno: 18. 11. 2014)

- Program Slovenščine v gimnazijah z italijanskim učnim jezikom. Dostopno na: [http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un\\_gimnazija/un\\_slovenscina\\_gimn\\_z\\_it\\_ucnim\\_jezikom.pdf](http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn_z_it_ucnim_jezikom.pdf) (Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Poročilo DPK SM za slovenščino: Splošna matura iz slovenščine kot drugega jezika v gimnaziji z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri 2010. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/Poro%C4%8Dilo%20o%20poteku%20SM%20iz%20SLI%20v%20letu%202010/2011090813552989/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Letno poročilo o uspehu na maturi, 2014. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/Letno%20porocilo%20SM%202014/2014120109532871/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Poročilo DPK SM za slovenščino: Splošna matura iz predmeta slovenščina kot drugi jezik (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na NMO slovenske Istre) v letu 2014. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/2014%20Porocilo%20DPK%20201%20SLI/2014121814035111/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Poročilo DPK SM za slovenščino: Splošna matura iz predmeta slovenščina kot drugi jezik (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na NMO slovenske Istre) v letu 2013. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/2013%20Porocilo%20DPK%20201%20SLI/2014010715251832/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Splošna matura iz predmeta slovenščina kot drugi jezik (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na NMO slovenske Istre) v letu 2012. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/Porocilo%20DPK%202012%20201%20SLI/2012112710065467/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Splošna matura iz predmeta slovenščina kot drugi jezik (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na NMO slovenske Istre) v letu 2011. Dostopno na: <http://www.ric.si/mma/Porocilo%20o%20poteku%20SM%20201%20SLI%202011/2012092414303432/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Splošna matura iz predmeta slovenščina kot drugi jezik (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na NMO slovenske Istre) v letu 2010. Dostopno na:

<http://www.ric.si/mma/Poro%C4%8Dilo%20o%20poteku%20SM%20iz%20SLI%20v%20letu%202010/2011090813552989/> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)

- Državna komisija za splošno maturo: Maturitetni izpitni katalog (za splošno maturo leta 2013). Dostopno na: [www.ric.si/mma/MIK\\_sm\\_2013/2011090112214524/](http://www.ric.si/mma/MIK_sm_2013/2011090112214524/) (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Ric: statistični podatki, splošna matura. Dostopno na: [http://www.ric.si/splosna\\_matura/statisticni\\_podatki/](http://www.ric.si/splosna_matura/statisticni_podatki/) (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Učni načrt za slovenščino kot drugi jezik na gimnazijah. Dostopno na: [http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un\\_gimnazija/un\\_slovenscina\\_gimm\\_z\\_it\\_ucnim\\_jezikom.pdf](http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimm_z_it_ucnim_jezikom.pdf) (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Spletna stran srednje šole Pietro Coppo, Izola. Dostopno na: <http://www.pietrocoppo.net/it/programmi.html> (Pridobljeno: 9. 9. 2015)
- Trubar učbeniški slad. Katalogi učbenikov za srednje šole. Dostopno na: <https://socal.mss.edus.si/Trubar/Javno/default.aspx> (Pridobljeno: 11. 9. 2015)
- Seznam vseh gradiv, ki jih bodo dijaki uporabljajo v šol. l. 2014/15. dostopno na: [http://www.dssl.si/wp-content/documents/ucbeniski\\_sklad/seznam-ucbenikov-za-ucbeniski-sklad-2014-15.pdf](http://www.dssl.si/wp-content/documents/ucbeniski_sklad/seznam-ucbenikov-za-ucbeniski-sklad-2014-15.pdf) (Pridobljeno: 12. 9. 2015)
- Corpo dei nobili (wikipedija). Dostopno na: [http://it.wikipedia.org/wiki/Corpo\\_della\\_nobilt%C3%83%C2%83%C3%82%C2%A0italiana](http://it.wikipedia.org/wiki/Corpo_della_nobilt%C3%83%C2%83%C3%82%C2%A0italiana) (Pridobljeno: 18. 11. 2014)
- Osimski sporazum. Dostopno na: <http://www.pf.uni-lj.si/media/studijskogradivozamednarodnososedskopravo.pdf> (Pridobljeno: 17. 9. 2015)

## 8. PRILOGE

### 8.1. PRILOGA 1

#### **Izjava o avtorstvu**

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 24. 9. 2015

Mateja Lovrečič

## 8.2. PRILOGA 2

### **Izjava kandidata/kandidatke**

Spodaj podpisani/a \_\_\_\_\_ izjavljam, da je besedilo  
diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in

dovoljujem / ne dovoljujem  
*(ustrezno obkrožiti)*

objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum:

Podpis kandidata/kandidatke: